

На всеки,
който е с мъдро сърце,
Аз вложих умение
в сърцето му.

Изход 31:6

РЕДАКЦИОННА

Мили читатели,

Месец юни тази година е необичаен. Не само защото е малко по-студен от обикновено, но защото в него са поместени два особено важни празника в нашия църковен календар. Имам предвид Възнесение (10 юни) и Петдесетница (20 юни).

Въпреки че празникът, на който се излива Светият Дух върху Църквата, е от изключително значение, аз често си напомням и този, който отбелязва възнесението на нашия Господ. След като прекарва четиридесет дни на земята, явявайки се възкръснал на толкова много хора, Господ Исус Христос се възнеса и сяда отгясно на Божия престол (Евр. 1:3). Той сяда там като Господар, на Когото е поверена цялата власт на небето и на земята (Мат. 28:18).

В този брой на вестника ще намерим много материали, говорещи за това, че сме управлявани от Него. Той не ни оставя да се примири с неправдата, кара ни да се противопоставяме на обезпокоителни тенденции в Църквата. Учи ни да се вглеждаме в Неговото дело не само днес, но и в древните дни. Ще видим как вече 150 години Неговото слово се издава и проповядва на разбираем, съвременен и книжовен български език.

Когато сме изправени пред края на любимата книга или филм, ни се иска да видим развързката. Но организаторите ни казват, че няма да ни я разкрият, защото има още изненади. Така и аз ще спра дотук и ще оставя *Зорница* да продължи с изненадите.

Най-добре ще бъде, обаче, ако можем да поднесем една хубава изненада на свой близък приятел, като му подарим нов брой от любимия вестник. Така ще го разпространяваме и ще радваме другите.

п-р Станислав Алексиев

Мотивация и майсторлък

ТЕМА НА БРОЯ

Владислав Райчинов

Точно преди две години Ермитажът беше домакин на едномесечна изложба с необикновен характер. Представени бяха арт обекти, създадени от... *изкуствен интелект* (AI). Творчески екипи от десет страни (сред които Италия, Саудитска Арабия, Китай, Япония, Южна Корея и др.) изложиха в Санкт Петербург причудливи инсталации под общ надслов *Изкуственият интелект и диалогът между културите*.

Сред най-мащабните произведения бе продукт на турския дизайнер Рефик Анадол със заглавие *Машинни халюцинации*. За целта са използвани алгоритми за машинно обучение, които формират абстрактна среда след обработка на повече от 100 хиляди фотографии на готическа и съвременна архитектура.

Употребата на AI технология в художественото изкуство е във възход през последните

години, след като през октомври 2018 г. аукционна къща „Кристус“ успя да продаде картината *Портрет на Едмон Белами* за близо половин милион долара. Творбата е „произведена“ от алгоритъм, разработен от парижкия арт колектив „Обвиъс“.

следва на 2 стр.

1871–2021: СТО И ПЕТДЕСЕТ ГОДИНИ БЪЛГАРСКА БИБЛИЯ

Една брошура на представителството на Британското библейско дружество в България

п-р Бедрос Алтунян

Тази малка брошура може да ни помогне да разширим познанията си за верните труженици на библейското дело. Десетилетията между 1920 г. и 1940 г. са много плодотворни и благословени в разпространението на Божието слово у нас. Нашият народ преживява едни от най-трудните години в своята нова история. След неуспешните две Балкански войни и Първата световна война, България излиза разпокъсана, победена и унижена. В това трудно време Евангелските църкви имат достоен принос за духовната подкрепа на нашия народ.

През 1921 г. се подготвя отпечатването на Ревизираното издание на Цариградската Библия и с нетърпение се очаква нейното разпространение. По онова време тази Библия е все още единствената на говорим български език. Тя е издадена през юни 1871 г. и, според признанията на видни писатели и интелектуалци, полага основите на съвременния български език, който още през следващите десетилетия на XIX век се развива бързо и претърпява

промени. Затова ревизирането на Цариградската Библия е събитие от изключително голямо значение.

Водеца фигура на тази ревизия е мисионерът Роберт Томсън. Историята на Ревизираното издание е една много важна и обширна тема, с която може да се гордее българският евангелизъм. Тя е свързана с много труд и саможертва на достойни личности.

От 1920 г. в България има официално представителство на Британското и чуждестранно библейско дружество. На времето техните мисионери, дошли още през 1815 г., не са успели да намерят сътрудници в България, поради нежеланието от страна на елинизирания клир на Православната църква Библията да се превежда и разпространява на български език. При тези обстоятелства, задачата е била поета от американските мисионери, които работят вече в Цариград, а след 1857 г. в превода на Библията взимат пряко участие ново-дошлите мисионери в България. Те съумяват да привлекат ценни български сътрудници за това важно дело. Цариградската Библия не е „Протестантска“, нито „Славейкова“, а е общобългарска. За съжаление, само евангелските християни са участвали в това национално, патриотично и общохристиянско дело, докато Православната църква е пряко подчинена на Цариградската патриаршия.

следва на 4 стр.

Мотивация и майсторлък

Влади Райчинов

следва от 1 стр.

СЛАВАТА ШЕКИНА И НУЖДАТА ОТ СКИНИЯТА

Според директора на Ермитажа Михаил Пьотровски ексцентричната изложба „приближава изкуствения интелект към човешката мисъл, съчетавайки въображение с критичен подход към въведените данни“. Тези два процеса са настроени в баланс помежду си, което допринася за сполучливия краен продукт, допълва той.

Темата за мястото и способностите на AI за творчески процес все повече ще излиза на дневен ред. Докъде се простират възможностите на новите технологии? Има ли предел за техните способности? Отстъпва ли човекът пред машината? И може ли изкуството да бъде изкуствено?

Две интересни наблюдения от ранните времена на Израилевия народ сякаш дават ценна насока в този дебат. При изграждането на Скинията се търсят хора с *разположение на сърцето* и с *мъдрост в сърцето*. Тези две условия са необходими за изработването на всички детайли: от одеянията на служителите, през платовете и конструкцията на шатъра, до устройството на светилището.

Във втората половина от книгата Изход се описва престоят на новоосвободените евреи в подножието на Синайската планина и дългосрочният завет, който Бог сключва с тях. Златният телец сериозно е разстроил отношенията между Бога и израилтяните. За да възстанови завета, Мойсей изнася извън стана *шатъра за срещане* и принася молитви за милост и прошка. Сетне се изкачва навърх Синай за 40-дневен пост, през който Господ написва Декалога на нови плочки и още веднъж очертава основните Си очаквания към Израил.

Покрай възстановяването на завета Мойсей пожелава да съзри Божията слава, но получава само бегъл поглед изсред един скален процеп. От тези контакти със Създателя лицето му сияе толкова интензивно, че се налага да поставя покривало на главата си. Изглежда Божията слава, която евреите наричат *шекина*, е толкова всепоглъщаща, великолепна и поразяваща сетивата, че ще трябва по някакъв начин да бъде ограничавана. За целта Бог им дава указания как да

изработят Скинията: специалния шатър за срещане и общуване с Него.

Въпреки че в Изход 25-31 глави са дадени специфичните разпоредби за устройството и употребата на Скинията, отстъплението със златния телец отлага изграждането ѝ. Няколко глави по-късно взаимоотношенията са възстановени и е време работата да започне. Така от 35 глава до края на книгата Изход разказвачът внимателно описва този изящен процес.

„Съберете помежду си принос за Господа – обявява Мойсей пред събралото се множество. – Всеки, който е *сърдечно разположен*, нека принесе принос за Господа“ (Изход 35:5). Една глава по-късно той възлага ангажимента за изграждането върху „всеки, който *умееше*, в чието *сърце* Господ беше вложил *мъдрост*; всеки, когото *сърцето* подбуждаше да дойде при работата да я извърши“ (Изход 36:2). В тези текстове ясно се обособяват двете ключови изисквания за всеки участник във внушителното начинание: вътрешна подбуда (*предразположение на сърцето*) и творческа сръчност (*мъдрост на сърцето*).

Мотивация и майсторлък.

Готовност и опитност.

Желание и умение.

МОТИВАЦИЯТА НА СЪРЦЕТО

Изграждането на Скинията е доброволно. Това се подчертава многократно в указанията, които Господ дава на Мойсей. „От всеки човек, който *на драго сърце* би дал, ще приемете приноса за Мен“, се установява още в Изход 25:2.

Десет глави по-късно, със започването на проекта, това условие се подчертава многократно. Принос за строежа на Скинията следва да се донесе от „всеки, който е *сърдечно разположен*“ (35:5). От целия народ се стичат доброволци: „всеки, когото *сърцето* подбуждаше, и всеки, който *желаеше*“ (21 ст.); „мъже и жени, които имаха *сърдечно разположение*“ (22 ст.); „всички жени, *чието сърце ги подбуждаше*“ (26 ст.).

Отново и отново в 35 глава се подчертава впечатляващата готовност и пламенност у тези хора. (Впрочем думата „началниците“ в 27 стих спокойно може да се преведе „повдигнатите“: тоест онези с приповдигнато желание да помогнат делото, да-рявайки скъпоценни камъни и благоухания). »

Вестник *Зорница* е издание с консервативен протестантско-евангелски характер.

Списва се от редакционна колегия към **Българско евангелско дружество**.

По второстепенни доктринални въпроси редакцията допуска разнообразие от мнения.

Становището на даден автор невинаги съвпада с това на редакционната колегия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Данаил Игнатов, Станислав Алексиев, Радостин Марчев, Тодор Велчев, Владимир Железов, Влади Райчинов, Олег Константинов

Редактор на броя: Станислав Алексиев
Коректори: Ели Аврамова, Тодор Велчев
Предпечат: Олег Константинов
Печат: *Прима принт* ЕООД
ISSN: 0861-3826

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА:
Българско евангелско дружество
София 1000, ул. Солунска 49

ЗА КОНТАКТИ:
e-mail: vestnik.zornitsa@gmail.com
web: <http://zornitsa.bg>
тел.: 0892 250 517

Зорница се нуждае от финансова подкрепа. Бъдете съработници на най-старото българско периодично издание!

Ще бъдем благодарни, ако обмислите с молитва да бъдете спомоществователи на изданието!

Българско евангелско дружество | IBAN: BG84 BPBI 7942 1021 9606 01 | BIC: BPBIBGSF

» Мотивацията им е вдъхновяваща. Взрени в общия проект, благоразположени и подбудени, „израилтяните принесоха **добро-волен** принос на Господа, всеки мъж и жена, които имаха **сърдечно предразположение** да принесат за каквато и да било работа, която Господ чрез Мойсей заповяда да се направи“ (29 ст.).

Има много, което може да се научи от този разказ. Моралът на населението е извисен, действията на малки и големи, мъже и жени са белязани от особен плам и ревност. В един момент дори се оказва, че хората са донесли много повече материали, отколкото са нужни за Скинията. И се налага Мойсей да прекрати дарителската кампания (36:5-6). Йехова Ире е напълно способен и неизменно готов да снабдява всички нужди на Своите люде.

Ценен урок за съвременното християнство е именно тази обстановка на общ подем, при който хората даряват драго-волно, с радостно отношение. „Всеки да дава, според както е решил в **сърцето си**, без да се скъпи и без **принуждение** – призовава апостол Павел, като пояснява: – защото Бог обича онзи, който дава на **драго сърце**.“ Разбира се, този пасаж от II Коринтяни 9:7 се отнася за набиране на парична помощ по конкретен повод. Но със същата сила би могъл да се приложи и към всеки друг вид даряване: на талант, усилия, материали, време, внимание, отношение. Бог очаква да влагаме от себе си с радост и охота.

Когато набираме хора за някакви служения или църковни дейности, често пъти ние залагаме на чувството на вина. Внушаваме им чувство за дълг и после на тази основа ги притискаме да даряват още и още. Подобен подход е обречен на неуспех, защото рано или късно хората ще се изтощят, а даренията ще започнат да горчат. Такова отношение е пагубно за енергията на една църква. Бог очаква да вижда желание и готовност у Своите последователи. Споделената вяра в дадена кауза, осмислянето на дадена нужда и любовта към онези в неволя – ето тези вътрешни механизми са способни да породят правилна мотивация за творческо съграждане на Божието царство.

И ако доброволният принос е плод на сърдечното предразположение на участниците в делото, второто условие отива още една стъпка по-нататък. То засяга способностите и дарбите.

МАЙСТОРАЪК В ДЕЛОТО

Разказът в книгата Изход изрично подчертава и тази втора необходима характеристика на работниците: те следва да притежават **мъдрост в сърцето**. От текста става видимо, че тази фраза означава „опитност, вещина, сръчност“. Ревизираното издание на Библията сполучливо прибягва до понятието *майстор*.

Още в Изход 28:3 се говори за „*майстори*, които Аз изпълних с дух на мъдрост“. Ето това са хората, с които Бог възнамерява да съгражда Скинията. Необходими са опитни специалисти, които знаят как се шие, как се кове, как се строи. Изкусни и компетентни хора, на които може да се има доверие. „На всеки, който е с **мъдро сърце** – обявява Господ, – Аз вложих **умение** в сърцето му“ (31:6).

И така, въпреки че делото се забавя поради отстъплението на народа, в крайна сметка заветът е възстановен и идва моментът експертите в различните области да запретнат ръкави. „Всеки измежду вас, който е *майстор*, нека дойде“ – призовава ги Бог чрез устата на Мойсей (35:10).

И хората се мобилизират. „Всяка жена, която беше *майсторка*, предеше с ръцете си и принасяше напреденото... Всички жени, чието сърце ги подбуждаше и **които умееха**, предяха...“ (25-26 ст.). Народът излъчва опитни личности, всеки от които твори според уменията си.

Един от тях е толкова талантлив, че получава привилегията да оглави целия проект: „Господ повика по име Веселеил... и го изпълни с Божия Дух – с мъдрост, умение, знание и дарба за всеки занаят, за да изобретява художествени изделия, да изработва злато, сребро и мед, да изсича камъни за влагане и да изрязва дървени елементи и да извършва всяка художествена работа“ (30-33 ст.). Около Веселеил бързо се сформира бригада със сходни заложби (34-35 ст.).

Очевидно за изработката на сложен проект като Скинията са необходими особени умения. За целта Бог е подготвил талантливи и опитни хора, които да са способни да изработят всичко с изяснение и детайл. Тези хора са подготвени както в техническо отношение (имат определени заложби за работа с плат, дърво, метал и пр.), така и в духовно отношение. За да бъдат пълноценни в делото, те най-напред следва да предоставят себе си и дарбите си на разположение на Бога.

„Всеки, който умее, в чието сърце Господ е вложил мъдрост и умение, за да знае да върши каквато и да било работа, за службата на светилището, нека работят, както Господ е заповядал.“ С тези думи започва Изход 36 глава и оттук до края на книгата читателят се наслаждава на вдъхновяващо описание какво се случва, когато за Божието дело са впрегнати тези две важни условия: мотивираното сърце и майсторския труд на посветените хора.

ОБРАТНО В СЪВРЕМИЕТО

На фона на тази древна история става пределно ясно, че големият проблем на съвремението ни не са изкуствените технологии, нито техните художествени изделия. Колкото и да се усъвършенстват, машинните алгоритми никога няма да придобият **сърдечно разположение** да творят, нито пък тяхната продукция ще бъде белязана от **сърдечна мъдрост**. Да, те ще осъществят удивителна прецизност на детайлите и висококачествена изработка на зададения им фабрикат, но няма да се характеризират нито с вътрешна мотивация, нито с художествен майсторлък.

Тези неща са прерогатив само на хората. И именно тук е сериозното предизвикателство пред нас, които сме обдарени с творчески потенциал и носим в душата си образа на Създателя. В един свят, който вече втора година е парализиран от невидим за окото вирус и в който тежат вледеняващи процеси на обезверяване и духовна поквара, Църквата има изключително висока задача: да продължи с всички усилия да съгражда Божието царство.

Повече от всякога, днес християните имат дължност да преоткрият призива-нието си и с обновени сили да се посветят на свящото дело, към което са призвани. В своите писма до Тимотей апостол Павел не го съветва да усвоява нови дарби. Препоръката е Тимотей да развива онези дарби, които вече има. Всички ние имаме немалоко. Поверени са ни бездънни ресурси, от които Бог очаква да черпим свободно и да инвестираме в Неговото вечно царство: да подкрепяме нуждаещите се; да съветваме отчаяните; да приповдигаме прегрешилите и да им прощаваме; да окриляваме младите; да опазваме уязвимите; да наставляваме новоповярвалите; да ценим и благославяме трудещите се на духовното поприще. Възложено ни е велико поръчение: да отнесем Христовите слова до всяко кътче на планетата и да преподадем Благовестието на всеки грешник.

Тази задача е мащабна. Ние сме настоящици на Божието творение и носим духовна отговорност как изпълняваме призива си. За целта всеки християнин е обдарен както с естествени заложби (присъщи и придобити таланти, умения и способности), така и с духовни дарби (изрично при-дадени му от Божия Дух за развитието и съзряването на Църквата).

Именно тук примерът на прохождащата еврейска нация в подножието на Синай е толкова подходящ и за днешната Църква. Ще съумеем ли да открием в сърцето си готовност, вяра и духовна подбуда, радостно жертвайки за Божието дело? И ще посветим ли своите умения, таланти и дарби, ревностно влагайки всичко от себе си, независимо в коя сфера сме обдарени?

И дали поколението след нас, обръщайки се назад, ще окачества нашата **мотивация** и нашия **майсторлък** с подобно описание: „всеки, който умееше, в чието сърце Господ беше вложил мъдрост, когато сърцето подбуждаше да дойде при работата да я извърши“ (Изход 36:2)? ▢

Една брошура на представителството на Британското библейско дружество в България

п-р Бедрос Алтунян

1871–2021: СТО И ПЕТДЕСЕТ ГОДИНИ
БЪЛГАРСКА БИБЛИЯ

следва от 1 стр.

Този превод е български принос, а американските мисионери са били помощници, консултанти, организатори и издатели. Те са търсили и насърчавали подходящите личности, споделяли са с тях своя опит. Редактирали са работата им, организирали са печатането на библиите, уреждали са финансирането, били са посредници с Британското и чуждестранно библейско дружество.

В новото представителство на Британското библейско дружество в България през 1920 г. управител е методисткият пастир Иван Ганчев. Седалището на дружеството е в гр. Варна. Сградата, която виждаме на последната страница на брошурата, съществува и до днес в центъра на града. Тази брошура е издадена около 1930 г. Впечатляват ни широките мащаби на тяхната работа в бедните следвоенни години. Разпространени са над един милион библии и евангелия. Заедно с новото Ревизирано издание има и Библия на есперанто, Евангелие от Матей на цигански език с български букви, Евангелие от Йоан на гагаузки език – с турски думи и български букви, и нещо изключително актуално за това време: четирите Евангелия и книгата Деяния на апостолите на турски език с новата им азбука с латински букви.

Библейските книжари обикалят страната от град в град, по селата, ходят от дом в дом и са преди всичко благовестители и проповедници на Божието слово. Често са посрещани враждебно поради невежеството на народа и фанатичната му привързаност към народните традиции, но фактът, че са разпространени и продадени толкова много библии и евангелия показва, че са успешни мисионери. Много често в такива домове, до които е достигнало Божието слово, са създадени първите евангелски църкви.

Интересна история намираме в свидетелството на един мисионер, работил в

нови българският литературен език. Следъ появянето на Библията (1871) заглъхватъ вече разпритъ за разнитъ български говори и източно българският говоръ става общъ езикъ на всички ратници на мисълта и националното съзнание.

На първата страница ние помѣстяме една интересна и историческа снимка. Това е фотографията на лицата, които провѣриха и дадоха окончателната редакция на приготвения преводъ на Българската Библия. Фотографията е снета следъ приключване на работата.

Шумен, Варна и Пловдив в началото на XX век. Той е високо образован турски духовник, Мирза Мехмед Шюкри, който е учител по ислям в град Ерзурум, Турция. Чрез Библията и общение с арменски евангелски християни, той достига до познаването на Исус Христос като Спасител, Когото знае от Корана само като Иса Пейгамбер: Верния Пророк.

Той отказва да бъде кръстен тайно, както го съветват поради опасност за живота му. След изповед на вярата настоява да бъде кръстен от п-р Абрахам Амирханянц в Тбилиси в ледените води на реката през зимата. Става мисионер сред турци и арменци, като приема с достойнство името Хованес Аведарянян, което се превежда Йоан Евангелист. Със своята малка печатна машина издава списание на турски език „Вестител на истината“, вестник „Гюнеш“ (Слънце) и различни брошури. Той много цени работата на библейските книжари и е благодарен, че разпространяват и неговите брошури.

Той пише за своите преживявания: „Когато се върнах, говорих с нашия приятел дядо Петко, разпространител на Библията, който имаше много да ни разказва за тримесечното си пътуване. Той разпространяваше Писанията в Осман пазар (Пазарджик), Оряховица, Търново, Севлиево, Ловеч, Плевен, Сомовит, Оряхово, Лом Паланка, Видин, Никопол, Свищов и други градове и села и понякога участваше в дискусии с мюсюлмани, като им даваше и нашите брошури. Той ме помоли да посетя тези села и да им проповядвам благата вест... Бях зает с много неща, които трябваше да правя. Новият брой на „Вестител на истината“ и няколко малки брошури трябваше да бъдат завършени, за да ги вземе дядо Петко при следващото си пътуване“.

Работата на Библейското дружество е успешна и се разпростира в различни направления. В началото на 30-те години Британското и чуждестранно библейско дружество се съгласява да подкрепи

Трудът ви в Господа
не е напразен.

I Коринтяни 15:58

завършването на последния етап на ревизията. В църквите в България има образовани пастори. През 1934 г. представителят на дружество за Балканския полуостров в Белград проф. Джеймс Уайлс предлага работата да се извърши от методисткият пастир Гавраил Цветанов. Управителят на Библейското дружество п-р Иван Ганчев подкрепя това предложение.

П-р Гавраил Цветанов е млад, но е изключително ерудирани. Той е внук на първия евангелист в България: Гавраил Илиев от Берковица. Завършва богословие в Италия, а докато е помощник пастор, завършва икономика във Варна. Работи като пастор, изпратен е да специализира в Англия. През 40-те години е доцент по икономика в Софийския университет.

След смъртта на управителя на Българското библейско дружество п-р Иван Ганчев през 1934 г., п-р Гавраил Цветанов се явява на конкурс с още 15 кандидати и е назначен за управител. Още преди това той вече работи върху преработката на библейския текст според новия правопис и има задача да проверява точността на превода.

Заедно с богословските си познания и редакторски способности, той има опит и в книгопечатането. Баща му, п-р Цветан Цветанов, е дългогодишен словослагател и печатар през военните години, когато методистките пастори не са имали заплати. Той е натоварен да редактира Новия завет в подготовката на първото отпечатване на Ревизираното издание през 1921 г., при езиковата реформа на правителството на Стамболийски. Синът му, п-р Гавраил Цветанов, успява да организира отпечатването на завършената ревизия с внос на специална хартия, мастила и всички необходими материали в Придворната печатница в София.

През 1938 г., поради настъпващи политически промени в предвоенните години, Британското и чуждестранно библейско дружество закрива представителството си в България. Връзката се поддържа чрез директора в Белград проф. Уайлс. У нас продължава да действа само Американското библейско дружество в Самоков. До края на Втората световна война директор е Жорж Попов, син на конгрешанския пастор Марко Попов.

Според записките на п-р Гавраил Цветанов, Новият завет е готов през 1938 г., а цялата Библия се отпечатва през 1939 г. Фотокопирни издания на тази последна редакция на Ревизираното издание на нашата Библия се отпечатват в големи тиражи в Щутгарт от Немското библейско дружество и нелегално се внасят по времето на отминалия режим.

Това издание на Библията служи вярно на всички християни в нашето Отечество почти едно столетие. ▢

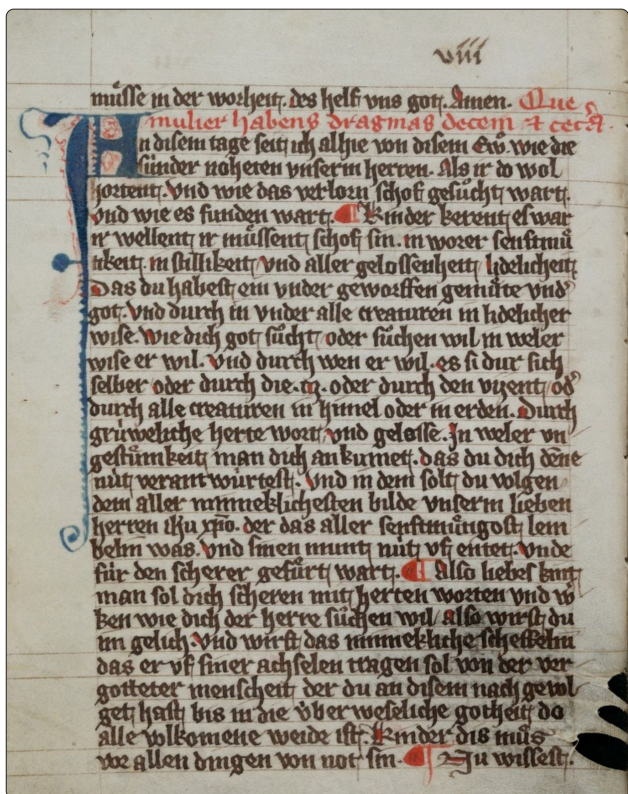
Йоханес Таулер, проповедникът-мистик

Превод с допълнения: Тодор Велчев

„Огненият му език караше хоризонта да светлее...“ С такива думи описва въздействието на словото на Йоханес Таулер една от неговите слушателки-монахини. Тя споделя и получено видение, в което Бог ѝ е открил, че този човек е любимото Му чадо на земята.

Не знаем твърде много за него, освен това, че е карал хората да наострят уши. Те са искали да го слушат и с внимание са следели проповедите му, в които той настоявал, че всеки може да се сближи с Бога, стига да пожелае това. Йоханес Таулер си спечелил такава репутация, че по-късни автори приписвали съчиненията си на него, за да им придадат по-голяма тежест. Протестантски богослови, като се започне от самия Мартин Лутер,

често се изказвали ласкаво за него. Понякога той е причисляван към предвестниците на Реформацията. Всъщност това е твърде спорно от богословска гледна точка.

Йоханес Таулер е бил доминикански монах и мистик. Вероятно се е познавал лично с такива изтъкнати духовни дейци на епохата като Майстер Екхарт и Хайнрих Зоизе. Подобно на тях, той смятал, че една душа може да бъде постоянно при Бога още в земния си живот. За него Бог присъства постоянно „в основата“ (Grund) на душата, макар и обикновено по таен начин, и може да бъде достигнат там. Разбира се, за целта се изисква сериозна духовна дисциплина и Таулер давал някои практически напътствия за това. Той говори за „навлизане в себе си“, при което човек обръща гръб на земните си стремежи, насочва се към вътрешното и най-сетне постига покой на духа. Това движение навътре е съпроводено от опознаване на себе си, което води към познаване на Бога. То протича на три степени. Първата от тях Таулер нарича „ликуване“: велика и жива радост от разпознаването на

свидетелствата за Божията любов в природата и от осъзнаването на дарбите, които имаме от Господа. Във втората степен човек вече „става мъж“ – тя се характеризира със страдание и съмнения дали сме на правия път и дали има Бог или не; човек не може да намери утеха, защото Бог го е оставил на самия него. Това служи като подготовка за духовен прелом, след който вече познаваме истината и получаваме „най-истинното познание за собствената си нищожност“. В тази трета степен едновременно се сричаме надолу и се възвишаваме при Бога, защото „тук дълбочината и височината са едно и също“. Една „сътворена бездна“ (човекът) и една „несътворена бездна“ (Бог) се зоват и срещат¹, като сътвореното се влива в несътвореното.

Таулер признавал, че човечеството е затънало в грех. За преодоляването на греха е необходима Божията благодат. Според него обаче ние можем да подготвим сърцето си за приемането на тази благодат. Като главен принцип при сближаването с Бога немският мистик препоръчва да се отвърнем от всичко, което не е чисто и просто божествено. Този призив е доста различен от настояването на реформаторите по-късно, че всички неща трябва да се използват за Божията прослава и че трябва да им се наслаждаваме, защото Бог ги е създал за нас.

Също така Таулер проповядвал „примирение“, разбирано като покорно приемане на всичко случващо се като дело на Божията ръка и като предаване на собствената ни воля. Подобен начин на мислене е чужд на ударението, което повечето протестанти поставят върху необходимостта човек да предприеме действия за промяна на своето положение. Същевременно Йоханес изтъквал важността да вършиш делата на любовта и изобщо, че е добре

Надгробният камък на Й. Таулер в църквата Temple neuf в Страсбург / източник: www.mittelalterzentrum.uni-freiburg.de

Вляво горе: Статуя на Таулер в протестантската църква Saint-Pierre-le-Jeune в Страсбург / източник: Wikipedia

Вляво долу: Страница от най-стария запазен сборник от проповеди на Таулер (Stiftsbibliothek, Енгелберг, Швейцария) / източник: e-codices.ch

постоянно да се работи. Той се противопоставял на разпространения в монашеските среди образец: да прекараш целия си живот в съзерцание.

Друг начин да позволим на Бога да въздейства на душата ни според Таулер бил да страдаме като Христос с търпение и твърдост. Наблегът му върху Христовия кръст и „живата връзка“ с Бога вероятно е привлякъл вниманието на Мартин Лутер към съчиненията му. От друга страна, някои пасажи от тези творби (както и в произведенията на други немски мистики от този период) звучат пантеистично по дух – например, че Бог присъства във всяко нещо. Съвременни учени оспорват този смисъл, като обръщат внимание, че личността на човека остава винаги различна, дори при съединяването си с Бога в процеса на Неговото познаване.

През живота си Йоханес Таулер е бил тясно свързан с неорганизирана християнска общност от свещеници, монаси и миряни, които наричали себе си „Приятели на Бога“. В съответствие с доминиканската практика, той служи като душегрижител на сестри от същия орден, както и на просещи монахини. Около 80 негови проповеди, които са били произнесени в манастири, са записани и оформени в сборници още по негово време. Те са запазени и представяват интерес и за днешните изследователи и богослови. При честите си пътувания по поречието на Рейн (Базел, Страсбург и Кьолн), Таулер често гържи проповеди на простонароден немски пред по-широка аудитория, които за жалост не са достигнали до нас.

През последните си години Таулер постоянно боледува и живее в доминикански манастир в родния си Страсбург. Там е и погребан, след смъртта му на 16 юни 1361 година. □

¹ Иносказателно тълкуване на Пс. 42:7. Б.пр.

У ДОМА ПРИ ГОСПОДА

Под такова заглавие Първа евангелска съборна църква в София разпространи съобщението за отминаването от този свят на пастир Димитър Куличев. Многообичаният Божий служител ни напусна на 13 юни 2021 г., сутринта. Както свидетелстват близките му, преди последния му дъх на лицето му се изписала усмивка.

В кратка автобиография, публикувана в книга на неговия брат п-р Христо Куличев¹, той съобщава, че е роден в с. Розово, Пазарджишки окръг. Когато е на шест години, родителите му се преместват да живеят в София. Димитър Куличев споделя своята благодарност към Бога, че е израснал и възпитан в дом на вярващи, което дава възможност от рано да чете Библията и отваря сърцето му да живее с вяра в Бога. През 1949 г. завършва висше образование по философия в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Още от края на 1948 г., след арестуването на пастирите и процеса срещу тях, той започва да проповядва в Първа евангелска църква.

От 1953 г. заедно със своя брат Христо започват да организират съживителни събрания, най-результатните от които са в района на Пловдив и

Асеновград. Именно в Асеновград той се запознава и с бъдещата си съпруга Руска Шопова. Оттогава се посвещава на служението на пътуващ проповедник. Това включва провеждането на семинари в различни местни църкви. През 1975 г. е ръкоположен за пастир в Първа евангелска църква (София). Дълги години води и библейски групи в тази църква.

През януари 1985 г. е арестуван заедно с Христо Куличев по обвинение, че не се покорява на разпоредбите на Комитета по въпросите на БПЦ и на религиозните култове да прекрати своята дейност, с която възпрепятства работата на назначения от държавата Павел Иванов като пастир в софийската евангелска църква.

След политическите промени през 1989 г. подновява работата си с младежи в рамките на младежки лагери и започва ново служение: благовестване сред лишени от свобода в затворите. До края на дните си, с малки прекъсвания, продължава всяка седмица да събира хора от различна възраст, жадни за библейско поучение, в две групи. Автор е и на няколко кратки изложения по важни въпроси на вярата. Негови статии по различни важни теми редовно са излизали на страниците на вестник *Зорница*.

На прощалната служба, на 15 юни 2021 г. в Първа евангелска съборна църква, вярващите си припомниха препоръката на Словото: „Помнете онези, които са ви били наставници, които са ви говорили Божието слово, и като се взирате в свършека на техния начин на живеене, подражайте на вярата им“ (Евр. 13:7).

¹ Христо Куличев, *Процесите. Партията срещу Църквата* (София, ЕТ Госпел), 145-147 с.

ПРЕЗ ТОЗИ МЕСЕЦ

Християнското вдъхновение зад Чичо Томовата колиба

Радостин Марчев

На 4 юни 1811 г. в Личфийлд, щата Кънектикът, в дома на ревностния пуритан Лиймън Бичър, се ражда момиче, което наричат Хариет. То пораснало като дребна, необяснимо тревожна жена, която често боледувала. Когато била на 21 години, семейството се преместило в Синсинати и там Хариет Бичър се омъжила за Калвин Стоу, професор по богословие и преподавател в семинария. По-късно тя казвала за него, че е добър в еврейския и гръцкия, латинския и арабския и за съжаление в нищо друго. Двамата имали седем деца, едно от които изгубили поради холера и тя никога не се възстановила напълно от това.

Началото на XIX век е времето на големите религиозни съживления в Америка, известни като Великото пробуждане. Проповедници обикаляли цялата страна на коне. Хора се обръщали към Бога на тълпи. Същевременно, по ирония на историята, това е период на огромни зверства спрямо робите.

Хариет Бичър Стоу гледала и не била в състояние да разбере как поробването и мъчението на милиони хора може да се съчетае с претенцията, че Америка е най-християнската страна в света, родината на демокрацията и мястото, където вярата има най-голямо влияние в живота на хората. Как Христос и робството могат да съжителстват заедно за нея било напълно непонятно.

През 1820 г. бил създаден закон, който забранявал да се оказва помощ на избягал роб. Той задължавал всеки човек, който срещне такъв, да го върне на господаря му, а отказът да направи това се считал за престъпление. В съседната на САЩ Канада не съществувало робство. Хариет Бичър Стоу живеела в Синсинати – щат, който се намирал близо до границата – и често виждала с очите си роби, опитващи се да се доберат до свободата.

Един ден, докато била на църковна служба, тя получила видение, в което видяла измъчван и умиращ роб. И приела това като призив от Бога да направи нещо по въпроса. По това време от жените се очаквало да бъдат основно две неща: съпруги и майки. Почти не съществували висши учебни заведения, които да приемат и обучават жени. Освен това те не могли да упражняват професии, освен детски учителки и

при това с изключително ниско заплащане. Обществениите им права били много малки. Жените нямали право да гласуват на избори, да бъдат избирани на обществени длъжности, да говорят публично и да се изказват по обществени въпроси.

Но имало едно нещо, което жените могли да правят: да пишат. И Хариет Бичър Стоу започнала да пише за най-голямата социална несправедливост на своето време. Тя не написала научен труд подкрепен с необорими факти – написала история, художествен разказ. Изпратила я на редактора на вестник, наречен „Национална ера“, заедно с писмо, в което се казвало следното: „Чувствам, че е дошло време, когато дори жена или дете, които могат да кажат дума за свободата и човечността, трябва да говорят. Надявам се никоя жена, която може да пише, да не замълчи.“ През юни 1851 г., когато била на 40 години, нейната история започнала да излиза като ежеседмична рубрика във вестника под името *Чичо Томовата колиба*. Всяка седмица, превъзможвайки слабостта си здраве, грижата за шест деца и цялата домакинска работа, Хариет Бичър Стоу изпращала нова глава. За две седмици рубриката станала толкова популярна, че вестникът решил да я издаде като самостоятелна книга. За пет години били продадени повече 500 000 бройки.

Чичо Томовата колиба не е просто литературна творба, тя е християнско свидетелство и предизвикателство. Хариет Стоу казва, че докато пишела, изпадала в състояние на вдъхновение: „Не можех да контролирам разказа, Бог сам го пишеше... аз бях само инструмент в ръката Му. На Него трябва да се отгадат всички похвали.“

Но Хариет Бичър Стоу виждала и нещо повече. Нейната книга била едно пророческо предупреждение за идващ съд. Тя се опитвала да спаси хората на два фронта – от една страна, да спаси човешките същества от ужаса да бъдат поробвани, но от друга, да спаси поробителите от неизбежния съд, който била убедена, че идва. „Написах това, понеже като жена и майка съм ужасена от несправедливостта, която виждам; понеже като християнка чувствам християнската си вяра опозорена и понеже поради любов към родината си треперя от идващия ден на гнева.“ На друго място

Хариет Бичър Стоу, портрет от Франсис Хол (1853 г.) / източник: *Wikipedia*

тя казва: „Християни! Всеки път, когато се молите да дойде царството на Христос, можете ли да забравите свързаното с него пророчество за Съдния ден? Знаете ли, че с Христовото царство, за което се молите да дойде, идва и наказание за злото? Как можете да се молите за това при положението, в което се намираме, когато истината за робството наднича зад всичко, което правим?“

Чичо Томовата колиба става най-продаваната книга през целия XIX век, като отстъпва единствено на Библията, и остава най-влиятелният роман в цялата американска история. Тя е първата англоезична книга, публикувана в Китай, и се превръща в катализатор за промяна в страни като Куба и Бразилия. Първият български превод, на Димитър Мутев, е издаден в Цариград през 1858 г. – само шест години след написването на книгата.

В началото на американската Гражданска война Хариет Бичър Стоу отишла до Вашингтон по покана на президента Линкълн. Когато двамата се срещнали, той се обърнал към нея с думите: „Вие сте жената, която започна тази война?“

На 1 януари 1863 г., първия ден на новата година, когато Линкълн подписва декларацията за освобождение на робите, тълпи от хора чакали цял ден новината. По това време Стоу се намирала в Бостън в една претъпкана зала. И когато вестта най-накрая дошла, хората започнали да скандират нейното име. □

Юбилейно съревнование с Библия в ръка

За десети път тийнейджъри от десетки църкви участваха в напревара по библейско познание. Това се случи в събота, 8 май 2021 г., когато в четири български града на живо и чрез онлайн връзка беше проведено Юбилейното Състезание за познаване и разбиране на Библията под наслов „В ръката Му имаше книга“.

Организаторите от „Скрипчър Юниън България“ бяха подготвили богата програма в четири кръга с различна степен на трудност; снимки и видеоклипове от предишни издания; храна и напитки за участниците; както и изобилие от допълнителни материали за красотата и ролята на Божието слово. Темното на играта и високото напрежение както винаги бяха неразривна съставка на цялостното изживяване, въпреки за този път епидемичните мерки наложиха състезанието да се проведе без публика. Чрез постоянен сигнал през YouTube страницата на организаторите все пак обаче публика имаше, а продължителното почти шест часа събитие бе проследено в реално време от най-малко две хиляди зрители в страната и чужбина.

Победители през първите девет издания са отборите Емануил (2011, 2012 г.), Ново поколение (2013, 2014, 2017 г.), Леви (2015, 2016 г.), Месия (2018 г.) и Синай Джунивър (2019 г.). Като актуален шампион от IX състезание преди две години отборът Синай Джунивър от ЕПЦ Сливен беше и символичен домакин на проявата, а техният пастир Боян Митев откри деня с уводно приветствие и молитва.

Първоначално оповестено за март 2020 г., състезанието трябваше да бъде отложено поради първата вълна на епидемията от коронавирус. Тази година обаче екипът на „Скрипчър Юниън“ се спря на формат на провеждане, при който всички отбори бяха разделени в четири града: Сливен, Бургас, Пловдив и София. Обедняваше ги постоянен видео връзка през платформата Zoom. Във всеки град имаше по 6-7 отбора от по четирима участници, заедно с техните треньори. Четири двойки от екипа на „Скрипчър Юниън“ бяха поели отговорност за поддържане на онлайн диалога: Маршо и Дарена Димитрови (от Бургас), Михаел и Ивелина Фитови (от Сливен), Илия и Ралица Кузманови (от Пловдив) и Гергана Илиева, Михаела Петрова (от София).

Безспорно това беше и най-трудното за организиране измежду всички досегашни национални състезания. Общият брой ангажирани с подготовката и осъществяването на Юбилейното състезание доброволци, домакини, техници, фотографии, оператори, автори и валидатори на въпроси, членове на журито, треньори и организатори наброяваше повече от сто души, служещи в синхрон на четири различни места.

Водещият Влади Райчинов съобщи статистически данни за Юбилейното състезание. В него участваха общо 114 състезатели (104 активни и 10 резервни), разделени в 26 отбора от двайсет и четири различни църкви. Съотношението момичета към момчета тази година беше 79 към 35, а средната възраст беше малко над 16 години. Най-младият участник беше Петра Терзийска (на 9 години) от отбор Емануил 3, а най-големият бе Надежда Пенчева (на 20 години) от отбор Рема.

Общо 39 състезатели се включиха за първи път в ежегодната игра, докато сред ветераните имаше две момичета (Йоана Христова и Йорданка Иванова) с по шест участия, а други седем тийнейджъри са имали общо по пет участия. За всичките издания на Състезанието за познаване и разбиране на Библията от 2011 до 2021 г. са играли общо 1024 младежи от 30 населени места в страната, обединени в 256 отбора.

През 2011 г. Михаела Петрова, Момчил Петров и Чавдар Хаджиев под егидата на „Скрипчър Юниън“ полагат началото на този ценен форум, предназначен да насърчи у младите хора желанието да четат, познават и изучават Библията. Година по-късно към екипа се присъединява Таня Петрова, а от следващото състезание до днес неизменен участник в организационния екип е също така и Станка Владева.

Освен празничния десети Юбилей тазгодишното състезание се характеризира и с уникално постижение. Всички въпроси за четирите кръга са съставени и формулирани от деветнайсет младежи, състезавали се в някои от предишните издания. Съставените от тях прекрасни и лесни библейски въпроси впоследствие преминават през валидационна комисия в състав: Таня Владева, Мария Пилева, Иван Николов, Момчил Петров, Костадин Владев, Венцислав Стойков и Крейг Уайрънс.

Според досегашния регламент на състезанието, в I кръг се играе индивидуално, като всеки участник следва да посочи верния отговор измежду четири варианта, разполагайки само с 15 секунди на въпрос. Във II кръг отборите работят в екип, прецисвайки страниците на Библията в търсене на конкретни стихове според зададен цитиран пасаж. Тук времето за издирване и записване на правилната препратка е минута и половина. Работеше се по Ревизираното издание на Библията, а хартиените издания за III кръг бяха предоставени за пореден път от Българско библейско дружество.

Трети кръг представлява отборна игра, при която в рамките на 30 секунди трябва да се посочи кой от двата подадени отговора е верен. Особено тук е, че при грешка отборите губят точки и това може да доведе до вълнуващи размествания в класирането. До този момент в състезанието участват всички отбори. Въз основа на временното класиране след този кръг остават само пет отбора, които се надпреварват помежду си в последния IV кръг. Тук се задават

десет отворени въпроса, като в рамките на 45 секунди всеки отбор трябва да въведе на компютър своя отговор.

Сложният концепт и високата трудност на повечето въпроси не обезсърчиха нито един отбор. От самото начало на деня всички участващи младежи демонстрираха удивителна концентрация и способност да разсъждават и да анализират формулираните въпроси в уникалната по рода си викторина. Подготовката на много от отборите е започнала повече от година по-рано, като зад всеки екип от четирима тийнейджъри стои и треньор, който ги е подкрепял през цялото това време и ги е мотивирал за участие.

Някои от треньорите служат със солиден стаж от зората на състезанието: Радка Кайнарова (общо 10 състезания), Даниела Душкова, Зорница и Мъгърдич Касапян (общо 9 състезания). През тази година имаше треньори, които са подготвяли едновременно няколко отбора: Христо Христов (с пет отбора; вж. интервю с него в карето) и Радка Кайнарова (с четири отбора).

За поддържането на високото равнище на състезанието и за всякакви текущи решения в хода му отговорност носеше жури в състав: п-р г-р Венцислав Стойков, маг. Станка Владева, п-р Момчил Петров и г-р Мария Пилева.

След оспорвано състезание беше обявен и победителят в Десетото библейско състезание. Това е отбор Верен от църква „Благовестие“ (Бургас) с треньори Венцислав Рахнев и Вилина Петрова. Петицата във финалния кръг бе допълнена от отборите Ел Рой, Синай, Ветил и Младежи за Исус.

В края на събитието директорът на „Скрипчър Юниън България“ Михаела Петрова изрази искрената си надежда,

Интервю с Христо Христов, треньор на пет отбора в Десетото национално състезание за познаване и разбиране на Библията „В ръката Му имаше книга“

Тази година ти бе ръководител на няколко отбора. Колко младежи участваха в Състезанието под твоя надзор? От колко различни църкви бяха? Как се сформират отборите?

Бях треньор на пет отбора с общо 20 участници, но поради пандемията и отлагането на състезанието с още една година от всеки отбор имаше по някой отказал се, така че общо станаха 25 младежи. От различни църкви са: ЕПЦ София, ББЦ Кръстопопът, църква „Възкресение“, ЕБЦ София и др. Започнахме с два отбора още през май 2019 г., малко след като излезе новият концепт. Другите отбори се сформираха през лятото и есента на 2019 г. През октомври вече всички бяхме започнали подготовката.

Първите ми два отбора (Ден Шести и Крайъгълен камък) са участници от предишното състезание и им трябваше само по един нов участник. Младежите сами си намериха. Останалите отбори (Седми ден, Газовите лампи и Kids of Thunder) се сформираха чрез тийн групите в офиса на „Скрипчър Юниън“. Огромна роля тук изигра Ивелина Фитова, с която заедно водим групите. Но най-големият фактор за участието им беше това, че техните връстници ги уверяват колко е хубаво.

Разкажи малко за динамиката на подготовката на тийнейджърите за Състезанието. Каква е тайната да мотивираш толкова млади хора (чиито хормони, съзвучия и учебни ангажменти ги дърпат в съвсем друга посока) да изследват Библията?

О, ако има тайна, бих искал някой да я сподели! Никога не съм се възприемал за добър мотиватор. За мен винаги е било важно децата да четат Библията с интерес и така да откриват, че в нея има и забавни, и практични неща.

Тренировките ни са основно търсене на стихове из страниците на Библията. Това им дава възможност да забележат интересни случки и стихове, на които преди не са обръщали много внимание. Независимо дали намират стиха или не, обсъждаме нещата, които са ги развълнували. Често се е случвало да дойдат неподготвени за тренировка, като не са чели нищо. Отначало много се притеснявах как ще реагирам. Но аз ги успокоявам, че дори и нищо да не са прочели у дома, ако поне дойдат на тренировката, нещо все пак ще им остане в ума. Знам, че от това пострада успехът им на самото състезание, и ако бях по-настойтелен, щяха да се справят по-добре, за което имам вина. Но се притеснявах да не би да спечеля битката, а да загубя войната – и след състезанието тези деца да не искат да виждат Библия в близките години. Не това е целта на състезанието.

В отборите имаше абитуриенти и седмокласници. В един смисъл това състезание си е извънкласна дейност. Целта ми беше не толкова да спечелят, а по-скоро да обикнат Библията и да искат да я четат повече.

Какво научаваха самият ти от тези подготовки? От колко години вече си треньор? Какво се е променило у теб през това време?

През годините състезанието много ми е помагало да изграждам себе си и да се доближавам до Бога. За да мога да уча тези деца на каквото и да е, трябва да съм го разбрал и преживял лично. Изминалото състезание за мен беше четвърто като треньор. Във всеки различен концепт виждам все повече удивителни неща, които не съм долавял преди в Библията. Очите ми се отварят за неща в Евангелията, при царете и особено в Мойсеевия закон, който винаги съм смятал за много труден, а напоследък се уверявам все повече колко е прекрасен и колко добър е Бог в него! Започнах най-сетне да опознавам книгата Исая, която съм чел от години и от която нищо не съм разбирал, досущ като етиопския велможа в Деяния 8 гл.

Трудно ми е да кажа точно какво се е променило у мен. Може би съм станал малко по-уравновесен. Може би сега по-лесно съзирам действията на Бога в живота ми и около мен. Но повече от всичко друго се научавам да Му се доверявам все повече.

През 2021 г. се навършват 150 години от превода и публикуването на Славейковата Библия. Как виждаш мястото на Божието слово в сърцето и съзнанието на вярващите хора днес? Какво те обезсърчава и какво те насърчава в начинието, по които евангелските християни броят със Словото? А как би окачествил библейската култура на българите по принцип?

За мен Библията винаги е било основата на нашата вяра – най-прекия начин, по който Бог ни говори и по който опознаваме Неговата воля. В много църкви се говори за редовно четене на Библията, но истинското опознаване на

че през 2022 г. библейското състезание ще се проведе при нормални условия в Бургас, където домакин ще бъде църквата на отбора победител Верен. В годината, когато България отбелязва 150 г. Юбилей от превода на Славейковата Библия, е повече от вдъхновяващо да се знае, че едно цяло поколение тийнейджъри растат в мъдрост и благоволение именно поради ролята на Божието слово в сърдечното им съзряване. □

Фотографии: Калоян Спасов, Данаил Николов, Атанас Кайнаров, Боряна Иванова

Бог става чрез нейното изучаване. Харесвам отношението на беряните в Деяния 17:11. Те всеки ден изследват Писанието да видят дали Благовестието е вярно. Такова следва да е и нашето отношение – не просто да проверяваме истинността на чутите проповеди и твърдения върху Библията, но чрез нея да търсим да опознаваме Бога така, както Той ни се разкрива на страниците й.

Обезсърчава ме понякога сянката вяр – особено у младежите. Затова насърчавам към критично мислене и съпоставяне на всяко нещо с Божието слово. Жалко е и когато изместваме фокуса на Словото от Христос (защото цялата Библия говори за Христос) към обикновеното спазване на морал. От друга страна, съм насърчен да виждам хора, които полагат усилия да изследват Писанието. При този процес не е възможно да останеш безразличен. Бог действа в сърцата на всички, които искрено Го търсят.

Относно библейската култура на българите – мисля, че като народ сме преживели доста разочарования и по някакъв начин църквата е изгубила автентичността си и доверието на хората. Същевременно народът е духовно гладен и търси да задоволи този глад чрез езотерични учения, загърбвайки Светото писание. Обаче виждам и едно съживление у младите, които основават вярата си именно на Библията, а не на собствения си разум или чувства. Те стават все повече, за което голяма заслуга е състезанието. Благодаря на всички треньори и младежки водачи, които влагат време и усилия, за да водят младите към Бога!

Библейското състезание отбелязва 10-годишен Юбилей. Подобни инициативи като че ли липсват в Европа. Как виждаш бъдещето на това състезание? В каква посока ти се иска да се развива то?

Всъщност състезанието тръгва от Европа. В Чехия го организира Scripture Union, като обаче там то е отворено за всички – включително за пастори и библейски преводачи. Имал съм привилегията да видя въпросите за едно от техните състезания и мога да кажа, че нашето е по-хубаво и с по-смислени въпроси! Искане ми се състезанието да достига повече хора, да се съберат желаещи отново и за студентско състезание, както и за регионални или градски викторини.

Ще е ценно, ако ние, треньорите сме отворени да споделяме знанията и методите си, защото въпреки съревноването всички имаме една и съща цел. Такъв обмен вече се случва и ще е добре да се запзи и развива. Вярвам също, че подготвеният промени в регламента на състезанието ще допринесат за разрастването на Божието царство.

Истинският венец за духовните ни усилия ще го видим един ден в присъствието на Спасителя. Но каква, би казал, е твоята награда за този етап, след като си видял труда и старанията на младежите, за които отговаряш? Какъв плод от труда си (твоя и на другите треньори) съзираш към настоящия момент?

Виждам истинско израстване у младежите. Бог осезаемо действа в живота им и е истинско благословение да съм част от този процес и да го наблюдавам в действие. Това ми е наградата: да знам, че в някакъв етап от живота им съм им помогнал, че съм малка брънка в разкритието им. Убеден съм, че тези поколения ще произведат чудесни богослови, апологети, благовестители и пастори навсякъде, където ги изпрати Бог. И се радвам неимоверно много на желанието им, на верността им, на упоритостта им, както и на тяхната любов към Словото, помежду им и към техните ръководители! □

Карл Барт: за и против

п-р Данаил Игнатов

II част

В коментара на Барт върху Апостолския символ на вярата относно доктрината за Прославянето на Христос, наред със силно вдъхновяващо послание, може да се види как той обяснява историята на Спасението с похвата на забележки.

„**Забележка I. Върху христологичното понятие за историята.** Ние вече видяхме(...) че Калвин, следвайки Символа на вярата, ни кани да следваме историята на Христос, която протича в миналото на Неговия живот, на Неговата смърт, на Неговото възкресение, на Неговото възнесение, в Неговото настоящо царуване от дясно на Отца и в бъдещото движение на Неговото връщане и Неговия съд. Като присъстваме в тази история, разбираме Кой е Исус Христос. С израза „вярвам“, който въвежда Символа, ние потвърждаваме, че участваме в тази история и изповядваме себе си като лица, въвлечени да следваме тази история. Историята на Исус Христос, това е моята история! Тя е по-близка до мене от различните елементи на моя живот.(...) Това, което характеризира и локализира Църквата в света, е, че в Църквата тази история е припозната и изповядвана като история *пар екселанс*, уникална история...“ Като прави това изказване, след това Барт прави една допълнителна забележка, която вече е твърде смущаваща: „Нашият разум, нашият опит ни позволяват да представим това, което се е случило и формира нашето „историческо значение“. Но, трябва да видим, че нашето разбиране за история не е непременно вярно. То има своята полезност, но е относително и понякога проблематично...“¹

А иначе Карл Барт излага безкомпромисно си разбиране за възникването на света и за възникването на греха. В духа на строго придържане към учението за Бога като абсолютна Първопричина на творението и на всичко в творението, той отхвърля популярната идея за създаването на света – *creatio ex nihilo* – от „нищо“. Защото, според него, това латинско понятие е заемка от гръцката езическа космология, промъкнала се някак между множество християнски мислители и школи. Но тя предполага немислемо съществуването на „нищо“ като „нещо“, като друг първоначален принцип, освен Бога. В този ред на мисли, той отхвърля и идеята, че грехът може да бъде оправдан като възможност със свободата, дадена на човека от Бога като разумно творение.²

Карл Барт прави впечатление и привлича симпатии с желанието си да постави цялото богословие на христологична основа. За него цялата история на света и на Спасението са съсредоточени в Христос. Богословието на Сътворението трябва да се основава на Евангелието от Йоан, глава 1. Сътворението е в Исус Христос. Христос е Откровението на Бога. Христос разкрива първенството на благодатта. Светът е поставен в Божия завет, в последователността на сътворение – падение – изкупление. Творението трябва да се разглежда в перспективата на Божията благодат, изявена в Исус Христос. „Творението е външния фундамент на Завета. Заветът е вътрешната основа на творението. Заветът е по-стар от творението, Заветът е от началото“.³ В такъв аспект, според

Барт, трябва да се разглежда и Законът. Законът е форма на Евангелието, която води към Христос. Противопоставя се на това, което определя като *лутеранска тенденция*, а именно да се счита, че след Христос Законът е вече неупотребен. Но Барт преформулира ролята на Закона. Счита, че тази роля не е специално да посочва греха⁴, а да бъде слово на благодат, което позволява на човека да живее, докато Христос е пълнотата на Евангелието.

Карл Барт се опитва да помири противопоставянето между калвинистичната и на арминиянската доктрина за избора и предопределението. В известен смисъл, Барт се проявява като радикален калвинист, и то като *супралапсарианист*⁵. Но – тук настъпва нова интерпретация – из-

Карл Барт / източник: *reforme.net*

борът е вменен, включен в Исус Христос. Иначе казано, изборът не означава „мрак и светлина“, а само светлина. Бог се изявява напълно в Исус Христос. В Исус Христос, Бог казва само ДА. Има само Божия благодат. Изборът се съдържа в Исус Христос, Който е едновременно субект и обект на този избор. Той е Бог, Който избира, и Той е избраният Човек. В Христос всички хора са избрани. Във вечния избор на Исус Христос, Бог е предвидил за човека спасение, блаженство, живот, а за Него Самия – отхвърлянето, осъждането и смъртта. Ако Бог иска всички хора да бъдат спасени, то тогава всички хора са спасени. И то не защото Бог е длъжен да го направи по някакви морални подбуди, а защото е напълно свободен и суверен. Отговорността на човека, в този случай, е да отгаде на Бога слава, но от това не зависи неговото спасение. Всички хора са оправдани, примирени и осветени в Исус Христос. В Исус Христос благодатта е напълно победоносна.

Барт гържи на това, че в Адам всички са осъдени. Но в Христос – *всички са оправдани*.

Едните знаят това, и това са членовете на Църквата. Другите не го знаят – и това са хората от света. Църквата са хората, които Словото призовава. Вярата е необходимост като отговор. Вярата е отдаване благодарност на Бога и осъществяване, още сега, на спасението в Исус Христос. Евангелието трябва да се проповядва, за да може спасението да не бъде само някакъв бъдещ обективен факт, а преживяна реалност още сега. Барт съзнава, че може да бъде обвинен в съпричастност към древното учение за *апокатастасис*⁶ и категорично го отхвърля като напълно неприемливо. Казва, че учението за апокатастасис ограничава свободата на Бога в рамки на зависимост от някакъв принцип извън Него. Този богословски „пирует“ от-

разява дуалетическия подход

на Барт. Резултатът, който се

наблюдава, е че почти всички не-

гови последователи възприемат

универсалистични позиции от-

носно крайната съдба на хората.

Цялостната оценка на делото

на Карл Барт е нелека задача.

Един, макар и кратък, обзор на

това как различни богослови са

се опитвали да го правят, е по-

казателен. Така например, него-

вият бивш студент, Волфхарт

Паненберг, критикува богосло-

вието на Словото, защото съ-

зира в него опит за отделяне

на вярата от разума и страхлив

опит за бягство от нападения-

та на съвременното безверие.

През 1946 г. Корнелиус ван Тил

издава студията *Новият мо-*

дернизъм, която е вероятно

първата критична реакция на

американската консервативна общност

към Карл Барт. Още в нейното начало, той

отбелязва, че за да се изследва Барт, трябва

да се постави въпроса за неговия фило-

софски произход (*background*), макар това

да е „рисковано начинание“. Той открива

непрекъсната линия на обратна връзка от

Барт (и Емил Брунер) към Кант, Куркегор,

Хегел, Фихте, Ричл и Шлайермахер. По-

късно, през 1960 г., в статия *Karl Barth on*

Chalcedon, Ван Тил заключава: „Ние заявя-

ваме, че богословието на Барт е деструк-

тивно спрямо реформаторския принцип.

Този принцип се основава на убеждението,

че Христос е говорил ясно и директно на

мъжете в Писанието. Със сигурност, Барт

тълкува Писанието. Никой не отрича, че

Писанието му е повлияло. Но той тълкува

Писанието с термини за Христос, които

произлизат от чиста спекулация. Негови-

ят Христос не е Христос от Писанията,

това е проекция на морални и духовни иде-

али на модерния човек...⁷

От друга страна, Едуард Карнел⁸ реагира

остро на подобни изказвания на Ван Тил. »

¹ Barth, Karl. La Confession de Foi de l'Eglise. Explication du Symbole des Apôtres d'après le catechisme de Calvin. Neuchatel Paris, ed. Delachaux & Niestlé S.A., 1943, p.51.

² Вж. Blocher, Henri. La doctrine du péché et de la redemption. Cycle I, 1er fascicule. Vaux-sur-Seine, FLTE, 1982, p.87.

³ Вж. Blocher, Henri et Schweitzer, Louis, Pensee contemporaine. Vaux-sur Seine, FLTE, 1991-1992.

⁴ Сравни с Послание към Римляни 3:20.

⁵ От *супралапсарианизъм*, едно от три течения в калвинизма, което счита, че логическият ред на Божиите постановления е следният: Декрет за спасяване на едни и осъждане на други; Декрет за създаване и на избраните, и на отхвърлените; Декрет за разрешаване на грехопадението и на двете групи; Декрет за осигуряване спасението само на избраните. (Вж. Ериксън, Милард, *Християнско богословие*. Нов човек, 2000, с. 894.) Относно другите две: инфралапсарианизъм и сублапсарианизъм, вж. пак там.

⁶ Учение, според което всички хора ще се спасят. Б.р.

⁷ Вж. Bolich, Gregory G., op.cit, p. 67; p. 71-72.

⁸ Edward J. Carnel, американски богослов, един от първите президенти на семинарията Фулър.

⁹ Вж. Bolich, Gregory G., op.cit, p. 70. цит. CARNEL, E.J., Barth as Inconsistent Evangelical in The Christian Century, XXIII, 6 June 1962, p. 714.

¹⁰ Donald George Bloesch (1928-2010), богослов от консервативното крило в United church of Christ (UCC).

¹¹ Шефър, Франсис. *Богът Който Е*. София, Нов човек, 1990, с. 53-54.

» Карнъл отправя също свой критичен коментар към Барт, но в много по-смекчена форма. „Аз съм убеден, че Барт е по-скоро непоследователен евангелски, отколкото непоследователен либерален (богослов).⁹ А умереният евангелски богослов Доналд Блош¹⁰ вярва, че Барт трябва да се приема – и като „препъни камък“, но и като съюзник. Той открива, че Барт „защитава непорочното зачатие и телесното възкресение на Христос“; че прави „блестящо представяне на Троицата“ и че трябва да бъде считан за евангелски богослов, включително и заради ударението, което поставя върху ролята на молитвата в живота на християнина. В полето на тези поляризирани оценки, Франсис Шефър прави предупредителни забележки относно влиянието на Карл Барт

и на *неоортодоксализма*, чийто изявен представител е той. Според Шефър „тайната сила на неоортодоксализма“ е, че използва особен вид словесност, наситена с думи и понятия, придобили в масовата култура символичен характер, които „създават илюзия за смисъл ... илюзия за духовност“. Този начин на изразяване „звучи духовно и може да заблуди много искрени хора. Те са често млади мъже и жени, които ... са незадоволени от една скучна, прашина, затворена ортодоксалност, чието съществуване единствено тушира добре познатите клишета. Новото богословие звучи духовно и резонно и те са заплени. Но цената, която плащат за привидно духовното, е висока, защото ... те отказват да знаят и действат на равнището на пълноценния човек.“¹¹

И в случая с Карл Барт наблюдаваме как в лоното на Църквата, поставена в съвременния свят, се проявяват хора с големи дарби, но чието присъствие поставя въпросителни относно тяхната способност да съчетаят необходимостта от обноваване на богословието с простотата на библийското учение. Няма как да не отбележим, че всички амплитуди на мисълта у Карл Барт предизвикват сериозен дебат – „за“ и „против“, със всички нюанси на съгласие и отрицание спрямо тях. Дори тези, които се оценяват като слаби или спорни, са на човек, вложил огромна енергия и труд като свидетел на неустойчивата привличаща сила на Божието сърце в Христовата личност. □

ЗА ВАС, ЖЕНИ

Саул, Давид и Божият Дух

Цвете Куличева

Бог иска царете на Израил да бъдат проводници на Неговата воля. По тази причина Той издава заповед за всеки цар: „Когато седне на царския престол, нека направи в една книга препис на този закон, от книгата, която е пред левитските свещеници. Преписът да се намира при него. И да прочита от него през всички дни на живота си, за да се научи да се бои от Господа, своя Бог, да пази всички думи на този закон и тези наредби и да ги изпълнява“ (Втор. 17:18-19).

За да управлява добре над Божия народ, царят се нуждае от мъдростта на Бога. Когато идва моментът Саул да бъде помазан за цар, Бог го изпълва със Своя Дух (1 Цар. 10:11). И докато се покорява на Бога, Саул има успехи.

Когато евреите пътуват от Египет към Обещаната земя, амаличаните ги нападат многократно. При един такъв случай Господ заявява: „Ще излуча съвсем спомена за Амалик под небето“ (Изра. 17:14). С течение на времето Бог възлага изпълнението на тази присъда в ръцете на цар Саул. Изрично му заръчва да не оставя нищо живо от стана на амаличаните. Саул обаче решава да изтреби единствено онова, което няма стойност, запазвайки всичко добро. Оставя жив и местния цар Агаг. Твърди, че е съхранил животните, за да може по-късно да бъдат принесени в жертва пред Господа.

Пророк Самуил обаче го изобличава: „Послушанието е по-приемливо от жертвата и покорността – от тлъстината на овни“ (1 Цар. 15:22). Саул признава, че е съгрешил, но така и не прави следващата стъпка: да помоли за прошка. Вместо да се покае и да поиска от пророк Самуил да се помоли за прошка, Саул замазва вината си. Не само че не се покаява, но и скрива какво е сторил. Затова се обръща към Самуил: „Съгреших; но направи ми чест, моля, пред старейшините на народа ми и пред Израил – върни се с мене, за да се поклоня на Господа, твоя Бог“ (30 ст.).

Бог не обича греха. Но когато се покаем за своето прегрешение и поискаме прошка, Той е верен и праведен да ни прости и да ни очисти от всяка неправда. Цар Саул обаче отказва да се покае. Неговото непокорство разгневява Бога и Той го отхвърля като цар.

Следва и нещо много по-страшно: „Господният Дух се беше оттеглил от Саул и зъл дух от Господа го смущаваше“ (1 Цар. 16:14). Резултатите са плачевни. Злият дух измъчва Саул, а Давид му свири за облекчение. Но Саул няма вътрешен мир. Той ревнува, задето народът предпочита Давид. До такава степен намразва Давид, че решава да го убие, и така все по-дълбоко затъва в грях.

Въпреки че Саул непрекъснато закоравява сърцето си, Бог му дава възможности да се покае. Показателни са два случая. Първо, докато преследва Давид да го убие, Саул влиза по нужда в една пещера на име Одолам. Давид и неговите мъже се укриват във вътрешността на същата пещера. „Ето денят, за който Господ ти каза: Аз ще предам неприятеля ти в ръката ти“ – казват мъжете около Давид (1 Цар. 24:4). Обаче Давид отказва да посегне на Саул. Вместо това само отрязва парче от неговата мантия. Когато Саул излиза от пещерата, Давид излиза след него и му го показва: „Тамко мой, виж, поламата на мантията ти е в ръката ми – смирено казва Давид. – От това, че... не те убих, разбери и виж, че няма нито злоба, нито престъпление в ръката ми и че не съм съгрешил против тебе“ (11 ст.).

Саул остава трогнат и разчувствано казва: „Ти си по-праведен от мене, защото ти ми се отплати с добро, а аз ти мислех злото“ (17 ст.). След тази случка за известно време той престава да гони Давид. Но само за кратко. Скоро царят подновява гонението.

Един ден Бог му предоставя втора възможност за покаяние. Докато целият царски стан спи, Давид и Ависей проникват до самия Саул, който също е заспал, заобиколен от свитата си. Ависей решава да го прободат с царското копие, но Давид категорично го възпира. Вместо това взема забитото копие и царската стомна с вода. После двамата тихо напускат стана.

**Не наскърбявайте
Светия Божий Дух,
в Когото сте запечатани
за деня на изкуплението.**

Ефесяни 4:30

На следващата сутрин Давид се изкачва на близкия хълм и се провиква към царския служител Авенир: „Защо не пазиш господаря си, царя... Вижте сега къде е копието на царя и стомната с водата, която беше при главата му“ (1 Цар. 26:15-16).

Саул си дава сметка, че Давид отново е решил да го пощади. „Съгреших – възкликва той разчувствано. – Върни се, сине мой, Давиде, няма вече да ти сторя зло, понеже животът ми днес беше скъпоценен в очите ти. Безумие извърших и направих голяма грешка“ (21 ст.).

Това обаче са само моментни емоционални изблици. Съвсем явно е, че Саул не се е покал. Скоро след този епизод той извършва може би най-тежкия си грях: отива да се допита до медиум. Той много добре знае, че гледачката общува със зли духове, но въпреки това я привиква да му проведе сеанс.

Колко слаб е човекът, когато Божият Дух не е в него! Това е най-страшното състояние. Исус предупреждава, че когато се позволи на нечистия дух да се завърне, „тогава отива и взема със себе си седем други духа, по-зли от него, и като влязат, живеят там. И последното състояние на онзи човек става по-лошо от първото“ (Мат. 12:43-45).

Разликата между Давид и Саул е огромна. Давид извършва страшни грехове като прелюбодейство и умишлено убийство, но въпреки това Бог не му отнема нито царството, нито вложения у него Дух и дори го сочи за пример. Поколения след това Бог ще продължи да благославя Израил „заради слугата Ми Давид“. Защо? Причината е, че Давид не замазва греховете си. Той публично ги признава и се покаява за тях: „Престъплението си аз признавам и грехът ми е винаги пред мене. Пред Тебе, само пред Тебе съгреших, и пред Тебе сторих това зло“ (Пс. 51:2-4). А след това произнася молитва за Божията близост: „Да не ме отхвърлиш от присъствието Си, нито да отнемеш от мене Светия Си Дух“ (11 ст.). До такава степен Давид съжалява за греховете си, че възглавницата му буквално се напоява от сълзи (вж. Пс. 6:6). Целият Псалом 51 е израз на неговото покаяние. А при Саул положението е коренно различно. Липсата на каквото и да е покаяние у него е причината Бог да го отхвърли.

Когато съгрешава, апостол Петър не укрива греха си, а плаче горчиво. Гонителят Савел преследва църквата, връзва християните и ги изпраща на смърт. След като се обръща към Христос обаче, той повече не укрива престъплението си, а го описва откровено: „Бях преди това хулител, гонител и пакостник“ (1 Тим. 1:13). Коренно променен, апостол Павел се превръща в най-великия благовестител на всички времена. Но каква морална и духовна сила се иска, за да кажеш: „Аз съм най-нищожният от апостолите, който не съм достоен и апостол да се нарека, понеже гоних Божията църква“ (1 Кор. 15:9)!

Словото ни съветва: „Не наскърбявайте Светия Божий Дух“ (Еф. 4:30). Нека помним, че когато съгрешаваме, ние наскърбяваме Духа на Бога. Затова да бъдем не като Саул, а като Давид! Дори и да съгрешим, нека веднага да изповядаме стореното, понеже именно в Духа ние сме „запечатани за деня на изкуплението“. □

Светият Дух е в Църквата!

п-р Станислав Алексиев

Римляни 7:18 – 8:27

Преди известно време живял един човек. Той бил много беден и нямало с какво да си изкарва прехраната. Решил, че ще започне да се занимава със земеделие и наел малка нива, в която посял жито. Земята наоколо била хубава и много плодородна. Затова бъдещият селски стопанин се надявал да има добра реколта и така не само да може да си плати рентата, но да има и малко средства, които да може да вложи и в бъдещи посеви. Но не му вървяло много! Всички наоколо имали прекрасни реколти. Продавали бързо продукцията и печелели добре. Земята на нашия герой обаче не давала почти нищо. Тя била много черна и винаги влажна. А по нея имало множество дупки, пълни с мазна, лепкава течност... Предполагам, че всички разбирате, че този човек наел и обработвал земя, под която имало нефтено находище... Той всъщност е сеел пшеница върху милиарди левове...

Много пъти и ние не си даваме сметка за богатството, с което разполагаме, а полагаме усилия за нещо, което предварително е обречено на загуба.

Счита се, че Светият Дух е най-пренебрегваното и забравено Лице от Троицата. Ние често чуваме проповеди и библейски уроци за Бога Отца. Той е, Който се грижи за всички нас и дава слънцето да блести над праведните и неправедните. Той е, Който пази дори врабчетата и украсява полските кремове с повече от царска премяна. На Него се молим с Господнята молитва, искайки Неговата воля да бъде както на небето, така и на земята. Бог Отец е, Който ни обявява за праведни чрез Господ Исус Христос. На Него дължим спасителния план още от времето на райската градина...

Чуваме много и за Бога Син: Господ Исус Христос. Защото Той стана човек и умря на кръста. Възкръсна и се възнесе от дясната страна на Величието нависоко. На Него е дадена всяка власт на небето и на земята. Сега царува над всичко и над всички...

Толкова много неща можем да кажем за Отца и Сина, че сякаш Светият Дух е оставен малко встрани.

Обръщаме ли достатъчно внимание на третото Лице на Троицата? Понеже би трябвало да знаем, че Той заедно с Отца и Сина е истинен и вечен Бог. Тъй като Светият Дух е Бог, то Той е достоен за нашите поклонения и хваления. И въпреки, че Той не сочи към Себе Си, от нас се изисква да Му отдаваме почит, поклонение и благодарност, като на Бог.

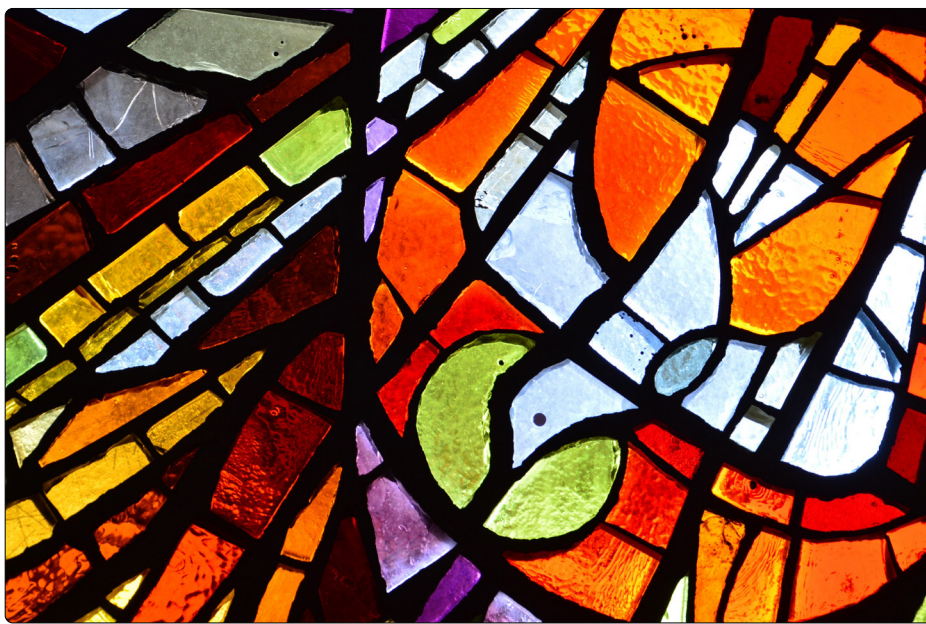
Но защо е изпратен Светият Дух на Църквата? Защо въобще ни е разкрито третото Лице на Троицата? Какво върши Той в нашия живот и в живота на нашите братя и сестри по света?

Бих искал да ви предложа четири причини Светият Дух да е в Църквата: 1. Светият Дух е в Църквата, за да ни даде живот; 2. Светият Дух е в Църквата, за да ни помага да осъзнаваме вярата си; 3. Светият Дух е в Църквата, за да ни утешава; 4. Светият Дух е в Църквата, за да бъде с нас завинаги.

На първо място, Светият Дух е в Църквата, *за да ни даде живот*. Винаги, когато говорим за спасението, ние трябва смиренно да си напомняме една велика дума – и тя е БЛАГОДАТ. Писанието казва, че „по благодат сте спасени и то не от сами вас, това е дар от Бога, за да не се похвали никои“. По същия начин, когато говорим за Светия Дух

и за Неговото дело в живота ни, ние с удивление възкликваме: „О, чудна Божия благодат, спаси мя грешник като мен, изгубен бях, сега приет, бях спял, но виждам днес“. Защото, както всеки дар от Бога, и Светият Дух ни е дарен, без да Го заслужаваме.

Той е изпратен в нашите сърца, за да ни новороди, да ни даде нов живот. Именно затова в деня на Петдесетница, когато учениците са „в горницата“ и Духът слиза върху тях, текстът ни Го описва, както в книгата Битие при сътворяването на света – когато Духът Божий като птица се носи над все още неоформената вселена. Казва ни се, че огнените езици сядат върху всеки един от учениците и думата *сядат* тук е същата, която авторът на Битие използва, когато говори за Божия Дух, Кой-

то се НОСИ над земята. Там се рисува картината на птица, която мъти пиленцата си... дава живот на децата си. Както Божият Дух чрез Божието Слово сътворява света, така Светият Дух новоражда сърцата на чадата Си за нов живот и общение със Себе Си.

Ние се нуждаем от Светия Дух в сърцата си, защото в противен случай бихме се стремили и желали само онова, което нашата грешна природа желае. Затова и в контекста на нашия текст от Рим. 8 глава, ние виждаме битката и борбата, която води вярващият със себе си, понякога въпреки присъствието на Светия Дух в сърцето му. А какво би станало, ако Божият Дух го нямаше там? Не би настъпило сътворение въобще...

Ние имаме нужда от Божия Дух в сърцата си, защото в противен случай ще желаем само греха и нищо друго. Само погледнете света наоколо и ще видите тази истина в действие. Тези без Божия Дух са обхванати от духа на нечестието. Хората днес са роби на самите себе си и на греха, който лесно ни сплита. Себичността и удоволствието са основните ценности на обществото. Светът е обхванат от всеки вид грях – богохулство, прелюбодейство, убийство, кражба, непокорство – защото това е всичко, което естественият човек може да прави без Божия Дух. Затова Бог ни спасява от самите нас, като ни изпраща Светия Дух.

Казвайки това, ние трябва да помним, че дарът на Духа никога не може да бъде заслужен по някакъв начин от нас. Той може само да ни бъде ДАДЕН. И този дар ни спасява от един от най-сериозните грехове на християнина (според мен) – да се опитва сам да изработва спасението си. Защото, как можем въобще да си помислим, че можем да се сдобием със Светия Дух, като

използваме човешки методи и практики? Ние дори не можем да Го поканим да живее в сърцата си, защото те са мъртви спрямо Бога и не могат по естество да желаят светлината на спасението Му.

Поради тази причина Божият Дух трябва да ни бъде ДАДЕН. И когато Той влезе в сърцата ни, започва да работи, за да ни даде и желание и стремеж да израстваме в познаването на Бога и самите себе си. Той започва да дава мъдрост в домовете ни, като показва на родителите как да отглеждат децата си в Божиите пътища, като помага на мъжа и жената да се научат да си прощават и да се обичат по такъв начин, че домът им да излъчва уханието на покорство и обич към Бога. Светият Дух работи в Църквата, като ни помага да общуваме помежду си въпреки различията си, да се обичаме и да си прощаваме един на друг, както Христос е простил на всички ни. Той помага да се трудим за израстването на светиите и да може Църквата да бъде светлина на света, в който е поставена. Той помага на пастирите, проповедниците, дяконите и църковните служители да се трудят с усърдие и да служат на Църквата с живота си... Всичко това върши Божият Дух, защото Той е изпратен, за да ни даде нов живот с Господа.

На второ място, Светият Дух е в Църквата, *за да ни помага да осъзнаваме вярата си*.

Но някой би казал: Чакай малко, да не би да искаш да кажеш, че Светият Дух е даден на МЕН, за да новороди МЕН? Та когато чета думите на апостол Павел в края на Рим. 7 глава, аз много да приличам на героя, който се бори с желанията и страстите си – често толкова силни, че се съмнявам да имам Божия Дух в СЕБЕ СИ. Дали наистина съм изпълнен със Светия Дух, или съм пълен с грехове, а на повърхността съм извадил само маската на благочестивото църковно поведение?....

Можем да сме уверени в присъствието на Светия Дух, още когато сме в състояние да изречем: „Исус е Господ“ (1 Кор. 12:3), с убеждение и вяра в правотата на твърдението си. Знам какво направи Господ Исус Христос и знам, че Той направи това за мен. И преди което и да било друго благословение, Той изпрати Духа Си, за да проправи път между Себе Си и моето грешно сърце. Това е най-важната задача на Духа – да ни насочва към Голгота, към празния гроб и към нашия превъзвишен Господ, Който е отгласно на величието нависоко. Да, благодарение на делото на Светия Дух в живота ни, ние вярваме в едно „глупаво“ според светските представи послание. Чрез Божия Дух ние намираме в Христос всичко, от което се нуждаем, и отново чрез Духа, ние се позоваваме на Неговата кръв като единствената ни надежда. Как може да нямаме Духа в себе си, ако всичко това се случва в живота ни? Може плодовете, които даваме за Бога, да са малки, дори почти незабележими, но преди да сме били познати от Него, не сме давали никакви плодове за Негова слава. Може да има битка в нашето сърце между това да избираме доброто или злото. Може да губим от време на време, но преди – в нашето естествено състояние – такава битка въобще не е съществувала. Това може да направи само Божият Дух в живота ни. Сега, благодарение на делото на Светия Дух в нас, ние сме плодоносни християни. »

» И имаме живот, който невярващите само могат с учудване да забелязват и да се питат откъде имаме такава сила, надежда и мир за днешния и утрешния ден.

На трето място, Светият Дух е в Църквата, *за да ни утешава*. Чрез Него се утешаваме по време на трудностите в битката, която всеки ден водим. В духовните ни окопи, в нашите страхове, в нашите рани, Светият Дух е близо, за да носи утеха на войника. За съжаление, думата *утеха* днес е придобила много повърхностен смисъл. В повечето случаи и за много хора (за съжаление, и за мнозина християни) тя означава да накараш някого да се чувства щастлив или доволен.

Но Писанието говори за Духа като наш Утешител по съвсем различен начин. Господ Исус Христос казва в Евангелието според Йоан 14:16,17: „И аз ще поискам от Отца и Той ще ви изпрати друг Утешител, за да пребъдва с вас до века... Духът на истината...“ Както може би знаете, от гръцката дума за Утешител тук значи *застъпник* или *адвокат*, както и *помощник*. Светият Дух е нашият адвокат, Който присъства в нас и се застъпва за нас в делото ни пред Съдът на света.

Ние вече знаем, че Христос е нашият адвокат пред трона на Отца. Той е там на небето и, царувайки, посочва Своето прободено тяло, като иска за нас неща, които пренебрегваме, и други, от които имаме нужда. Можете ли да си представите колко наясно е Бог Отец с нашия незначителен живот, след като не само Господ Исус, но и Светият Дух се застъпва за нас пред Него. Както пише апостол Павел: „Така също и Духът ни помага в нашата немощ; понеже не знаем да се молим както трябва, но самият Дух ходатайства в нашите неизговорими стенания“ (Рим. 8:26).

Божият Дух ни изпълва, следователно ние не можем да се скрием или избягаем от присъствието Му. Той е там, където сме и ние (Пс. 139:7–10). Светият Дух вижда какво става в сърцата ни, дори и никой друг да не може да види. Той чува какво си мислим, дори и никой друг да не подозира какво става в ума ни. Това ни смирява, на моменти ни

засрамва, но и ни утешава, защото имаме Бога на наша страна.

Утехата идва, защото Светият Дух е в сърцата ни, познава ни по-добре от нас самите, но и нещо повече – Той се моли за нас по-най-добрия начин, и винаги според Божията воля. Също така, ние сме много зависими от Него, тъй като, по думите на апостол Павел: „Самият Дух свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божи чада“ (Рим. 8:16). Аз вярвам, че съм дете на своите родители, защото до известна степен приличам на тях и в някои случаи постъпвам като тях. Те са ми казвали като дете, че съм техен син и аз им вярвам. Но ако Светият Бог ми каже, че съм Негово дете (ей така, изведнъж), гледайки себе си, не мога да намеря причина да Му повярвам. Защото, какво общо би могло да има между мен – окаяния грешник, заслужаващ смъртта – и вечния, всеприсъстващ и свят Бог, Който е Алфата и Омегата на всичко видимо и невидимо? А и аз по никакъв начин не Го наподобявам, нито Му приличам по нещо...

Ако Светият Дух не свидетелстваше пряко в сърцето ми, че съм Божие дете, за мен не би било възможно да повярвам в тази истина. Но чрез Неговия вътрешен глас чувам, че не съм сирак, не съм дете на гнева, но съм Божие чадо. Чрез същия този Дух на осиновление ние викаме: „Авва, Отче!“ И нека да викаме, защото наистина сме Божи деца! Христос отвори вратата за нашите молитви и Светият Дух е Този, Който свидетелства, че тази врата никога няма да се затвори.

На четвърто място, Светият Дух е в Църквата, *за да бъде с нас завинаги*. Нашият народ има една поговорка: „Много хубаво не е на хубаво!“. Често пъти си мислим, че и при Бога нещата стоят по този начин и се страхуваме да не би да сме „изгубили спасението си“, да не би Бог да ни е забравил. Защото, какъв би бил животът ни без присъствието на Бог Свети Дух в него? Единственото, което бихме могли да направим, е да се върнем при делата на смъртта. Единственото, което би ни изпълвало, биха били себични мисли. Без Духа единственото, което ни остава, е да се

съюзим отново с нашия естествен баща: дявола. А и в моментите на нашите поражения, на тежка вина и тъга, често ни се струва, че Светият Дух ни е напуснал. За известно време не можем да изречем думите „Авва, Отче!“. Не можем да се радваме заедно със светиите...

Можем да изпаднем и в такова състояние, мислейки си, че сме попаднали в долината на мрачната сянка, но без присъствието на Бога до нас. Сигурно подобни мисли са измъчвали цар Давид след прегрешението му с Вимсавее. Затова той отчаяно се моли никога да не изгуби това присъствие в живота си: „Сърце чисто сътвори в мене Боже и дух постоянен обновявай вътре в мен. Да не ме отхвърлиш от присъствието Си, нито да отнемеш от мене Светия Си Дух“ (Пс. 51:10,11).

Без Божието обещание, че Светият Дух ще обитава в нас завинаги, ние, окаяните грешници, бихме живели в страдание, мъка, страх, отчаяние и заблуда. Но нашият Спасител и Господ Исус Христос казва: „И аз ще поискам от Отца и Той ще ви изпрати друг Утешител, за да пребъдва с вас до века“ (Йоан 14:16).

Драги братя и сестри, Светият Дух никога няма да ни напусне. Никога няма да ни изостави в ямата на греховете и престъпленията ни. Той няма да остави сърцата ни да се оплетат отново в тръните и плетелите на греха и смъртта. Тези плодове, които бавно растат в живота ни, Той (Светият Дух) ще продължава да обгрижва. Той ще продължава да принася онези съвършени молитви, от които ти и аз имаме нужда. Светият Дух ще бъде с нас завинаги, за да не изгуби Христос нито една от овцете, които Бог Отец е положил в ръката Му.

Нека да се молим Божият Дух да ни изпълва всеки ден. Да намираме в Библията стъпките на нашия марш за днес, за утре, за в другиден... до края на живота си. Както Божият Дух пребъдва в нас, нека и ние да пребъдваме в Него. Той винаги ще наставлява стъпките ни в прави пътеки, докато не достигнем един ден у дома. Нека Му се доверим! За Божия прослава и наше вечно добро. Амин! ▢

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА
16 юни 1921 г. (със съкращения)

Църковно-народният събор. VII. п-р Димитър Н. Фурнаджиев

Вторият църковно-народен събор на Българската православна църква е открит на 6 февруари 1921 година и заседава до 28 февруари, както и отново от 11 май до 15 август същата година. Закрит е на 16 февруари 1922 г. В състава му влизат общо 280 души, в това число 13 митрополити, 6 епископи, 16 архимандрити, 91 свещеници и йеромонаси, 2 дякони и 152 миряни. Българските епархии извън територията на България са представени от „избраници на съответните братства“. Вестник „Зорница“ отразява работата на събора със статии в няколко броя през 1921 г., със съответни коментари от гледната точка на авторите.

След една отсрочка от около два месеца, Ц.Н. Събор пак поднови заседанията си на 11 май. Присъстват всички, които имат възможност да дойдат, благодарение на правилника на Събора, който гласи: „Никой член не може да отсъства от заседанието на събора без отпуск“ (чл. 61). Отпуск се дава лесно, но и тука решението на Министерския съвет да не отпуща дневни на отсъстващите членове на събора гарантира голяма редовност в присъствието на делегатите. ... Въпросите, които занимават Събора, са от такава капитална важност и избирателите са възложили на своите делегати такива големи надежди, щото присъствие и заинтересованост са морална длъжност на съборяните.

Прави впечатление, че столичната публика не показва очаквания интерес към Ц.Н. Събор. Това е особено вярно за интелигенцията и аристокрацията. Колкото посетители идват, те са от неизвестните кръгове на града. Разбира се, това им прави чест. Възможно ли е, българин да не се интересува от благосъстоянието на най-плодовитото

духовно влияние на българската народна църква? Това за мене, като евангелски пастир, е непонятно, ала то е факт. Ако аз имах глас в тоя църковен събор, щях да повдигна въпроса и бих посочил редица църковни условия и причини, които са довели обществото до такава апатия към работата на църквата. Правителството, което взема инициативата за свикването на тоя събор, може най-уместно да каже: „Г-да съборяни, църквата ни е отслабнала, народът „мършаво блее“, чувства се глад за дух, а не за буква, нуждата на българина е от Христовата истина, от Евангелието, от живото слово на Спасителя, ... И понеже, г-да делегати, въпросът е въпрос на живот или смърт, по-скоро си уредете правилника и устава за организационния живот на църквата и вземете всички мерки нужни за борба против *скептическите* веяния, разтленните нрави, служението на златния телец, мъртвите формалности и разните вълци сред занемареното православно стадо.“...

Редовете на архиреите са подсилени напоследък с още двама епископи, а именно епископ Стефан Георгиев и епископ Павел. Епископ Стефан е един учен, развит и силен човек. В богословско отношение той е консерватор, но това му се налага от православната църква днес. При един разговор в Лозана, когато отивахме за Парижката конференция (той тогава се намирал в Швейцария), еп. Стефан ми каза, че се въодушевява от силното желание да проповядва на народа вечните истини и да подготви и други да вършат същото. Дали няма да му попречат административните отговорности като владика, та да остави на заден план това, което сега е *възжеланото* му желание? В такъв случай, църквата много ще загуби. Изглежда, че той е най-вероятният кандидат за Софийски митрополит, след дяко Партений. За еп. Павел разбирам, че в друго направление са неговите способности. Дарбите са различни. Той е тих и работлив. Неговото призвание до сега е било в полето на

богословски възпитател. Като ректор, по-рано в Пловдив, а сега на Софийската духовна семинария, еп. Павел е доказал, че може да *началствува* и ръководи възпитаването на младежта. Той природно отговаря на условието, което ап. Павел полага за епископа, като казва „управлява добре своя дом и държи чадата си в послушание“ (1 Тим.3:2,4).

Мнозина запитват: „ще излезе ли добро от тоя събор?“ Отговорите са само два: Да или Не. Между съборяните има оптимисти и песимисти. Аз лично поддържам първите. Аз съм силен оптимист. ... Надеждата за полезността от събора не е толкова в днешните му решения, а във факта, че се избистря небосклона, изтъкват се теченията – какви и колко силни са, изразява се мисълта и чувството на народа, постига се една ценна ориентировка по положението, органите, живота и нуждите на православната църква у нас. Срещат се разни фракции, които за 50 години са се търпели, а сега са лице в лице при трибуна и свободно слово – разбира се ще има търкания. Ала нека не се забравя, че търканията на два воденични камъка значи взаимно оглаждане и повече допирни точки помежду им. Такъв ще е плодът от тоя събор. Един политически мъж в събора се изказа, че има „нужда да запазим единството на вярващите. Вземете Св. Писание и го четете постоянно и вие ще имате борби“. С други думи: блажено невежеството по Св. Писания – тогава има мир и единство. Ако е казал Спасителят на народа: „изпитвайте Писанията“ (Йоан 5:39), ако апостолът казва, че „беряните бяха по-благородни от солунците, защото приеха Словото с усърдие и изпитваха всеки ден Писанията“ (Деян. 17:11) – ние знаем по-добре, ние избираме невежеството! Странна логика! Но съборът е за добро и доброто иде. ...

Още не се отдава подобаващата важност на живото Слово в православната църква. Но и това иде. Дано Бог излее благословието си над събора. ▢

Отчетно-изборно събрание на ОЕЦ

Редовното общо отчетно-изборно събрание на Обединени евангелски църкви (ОЕЦ) се проведе на 5 юни 2021 г. в салона на старозагорската петдесетна църква. Участваха делегати от почти всички деноминации и представители на много от асоциираните членове.

Водещ на събранието беше Димитър Иванов. Уводни думи поднесе п-р Любо Петков (Ст. Загора). С текстове от I Коринтяни 3-4 глави той постави акцент върху две понятия, които ни определят: *съработници* на Бога и *настойници* на Божиите тайни.

Отчет за дейността на евангелския алианс представи председателят п-р Румен Борджиев. Той започна с преглед на по-ранни събития от 2019 г., тъй като това бе първото общо събрание от обявяването на епидемията с *Covid-19*. Преди две години ОЕЦ отбеляза 110 години съществуване. През същата година се простихме с двама бивши председатели на ОЕЦ: п-р Виктор Вирчев и п-р Христо Куличев. Междувременно алиансът нарасна с още няколко члена: деноминациите Общност на евангелските църкви на вяра и Християнска църква „Света Троица“; както и сдружение „Глобал Вижън“, а през 2020 г. като асоцииран член се присъедини също Фондация „Дъщерите на България“.

П-р Борджиев припомни как безпрецедентната епидемия наложи „преформатиране“ на богослужбения живот на църквите. В навечерието на епидемията ОЕЦ започна годишната с Молитвена седмица през януари. По-късно обаче се наложи редица събития да се отложат: фестивалът „Ела и виж“ (през март); събитието с Ник Вуйчич (през април); гостуването на Ник Круз и Гари Уилкинсън (през юни). Глобалната конференция за лидерство се проведе в онлайн режим успоредно в 124 държави по света. Сред малкото присъствени събития беше конференцията на служението „Брак и семейство“ в Баня през септември.

Като емблематични за първата вълна на пандемията п-р Борджиев определи две събития: събранието на ромски водачи в Перущица (с мнозина заразени и четирима починали от *Covid-19*) и богослужението за Цветница на БЦБ Самоков (след което властите започнаха несправедливо разследване за нарушени мерки). Той припомни, че епидемията се е отразила както на 14-те вероизповедания, така и на всички асоциирани членове в рамките на ОЕЦ. Все пак служението на църквите е продължило, макар и в ограничителен режим.

Какво представлява ОЕЦ

Като сдружение на български християни с евангелско-протестантска принадлежност ОЕЦ е регистриран на 22-26.10.1909 г. Дейността на българския „евангелски алианс“, както още е познато сдружението, е принудително прекъсната от тоталитарната власт, а сепне възстановена на 10 май 1993 г. „Основната цел на ОЕЦ – се казва в приета на учредителното събрание резолюция, – е да работят за разпространение на Евангелието, за постигане на разбирателство между евангелските християни в страната, за организиране на общоевангелски инициативи в защита на човешките права и религиозните свободи на всички граждани.“

Днес, 112 години по-късно, като разпознат представител на голяма част от българската евангелска общност, ОЕЦ осъществява „релиозна, религиозно-просветна и административна координационна дейност, работи за утвърждаване на християнските ценности и съдейства за регулиране на отношенията между евангелските църкви, от една страна, и на евангелските църкви с обществото и държавата, от друга“, се заявява в уебстраницата на сдружението. Пълноправен член е на Световния евангелски алианс (СЕА), на Европейския евангелски алианс (ЕЕА), а през последните десетилетия е сред съучредителите на Националния съвет на религиозните общности в България (НСРОБ).

ОЕЦ активно съработничи с *Движението за молитва и братолюбие*. През 2020 г. се проведе национална молитва, макар и онлайн. Участваха стотици вярващи и цели църкви. Провеодоха се регионални молитви, а през октомври се състоя и националната обща молитва.

Като обединително движение на евангелските църкви и организации ОЕЦ празнува всички техни начинания и дейности. Като сериозен успех председателят на ОЕЦ посочи публикуването през 2020 г. на учебниците „Благонравие“ за I, II и III клас. Ценно партньорство се разви с Българско библиейско дружество, „Нов човек“, вестник „Зорница“ и *Евангелски вестник*.

ОЕЦ участва в събития на международните мрежи към Световния евангелски алианс (СЕА) и на Европейския евангелски алианс (ЕЕА). В България имаме присъствие в НСРОБ (което се отнася до административни въпроси, свързани с религиозните общности). От февруари 2021 г. новият председател на НСРОБ е Робърт Джераси, а евангелският представител адв.

Грета Ганева е секретар. НСРОБ е създаден през 2008 г. със съдействието на Дирекция по вероизповеданията. Съветът участва в дискусиите по теми като борбата с езика на омразата, ксенофобията и проявите на агресия на религиозна основа.

Събранието изслуша и прие доклади за финансовото състояние на ОЕЦ. Във времето за общи изказвания бе изразена благодарност от БЦБ за юридическата подкрепа при делата срещу местното им поделение в Самоков; бе препоръчано българските протестанти да се включват по-активно в събития на СЕА и ЕЕА; бяха споделени мнения за участието на ОЕЦ в НСРОБ; беше пояснено, че инициативата „Ела и виж“ има онлайн формат (чрез уебстраница ela-vizh.net и чрез Фейсбук); беше изразена благодарност към „Скрипчър Юниън“ за организирането на десетото юбилейно Състезание за познаване и разбиране на Библията, в което участие взеха цели 114 младежи от различни църкви; беше припомнена и специалната 150-та годишнина от издаването на Библията на новобългарски език (за което ББД планира няколко прояви през есента).

Сред основните акценти на дискусиите беше предстоящото Преброяване 2021. ОЕЦ призовава всички деноминации да информират местните си поделения и вярващите, че общото понятие, под което се обединяваме, е „протестантска общност“. Въпросът за вероизповеданието е доброволен, но с оглед на общността ни тежест в обществото е важно членовете на евангелски църкви да заявят смело принадлежността си, да не се поддават на манипулации и да настояват вписването на отговор в графата да е прецизно и коректно.

Общото събрание проведе и избор за ръководния орган на ОЕЦ през следващия двугодишен мандат. За председател беше преизбран Румен Борджиев, а за зам.-председател – Влади Райчинов. Беше утвърден и новият състав на Управителния съвет, състоящ се по устав от водачите на всички деноминации в състава на алианса. □

Фотографии: Стоян Сталев

Ръкополагане в ХБЦ „Младост“

В края на май Християнската баптистка църква в столичния квартал „Младост“ (ХБЦ Младост) имаше специален повод за празник: ръкополагане на нов служител в пасторска длъжност. През последните години в църквата се изгражда обновен екип под ръководството на Радослав (Ради) Апостолов. Неговото израстване във вярата не само като проповедник и водач на местната църква, а и като изпълнителен директор на Българското библиейско дружество е напълно достатъчно основание, за да може призиването му за пасторско служение да бъде разпознато от църквата и от съюзното настоятелство на СЕБЦ.

През октомври 2018 г. ХБЦ Младост отбеляза 20-годишен юбилей от своето основаване. Известно време след това, в началото на 2020 г., дотогавашният пастир на църквата (и два мандата председател на Съюза на евангелските баптистки църкви) Стойчо Апостолов се оттегли в заслужена почивка. Желанието на църквата и на ръководството беше пастир на църквата след баща си да стане Ради.

Той е завършил богословие в Богословския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. През март 2008 г. е ръкоположен като библиейски работник към I ЕБЦ София. От март 2011 г.

е изпълнителен директор на Българско библиейско дружество (ББД). В свободното си време свири в музикална група. През 2008 г. се състои венчавката на Ради и Плами Апостолови. Имат двама сина: Тома (2011 г.) и Емануил (2020 г.).

Първоначалният план беше ръкополагането да се състои през м. април 2020 г., но поради обстановката с коронавируса се наложи отлагане с повече от година. През това време Ради изпълняваше пасторски функции, организирайки духовния и административния живот на църквата в новата и непозната обстановка на световна пандемия.

На 30 май 2021 г. настъпи дългоочакваният момент. Близко 80 вярващи – членове на църквата и гости от близо и далеч – участваха в празничното богослужение. Проповед под надслов „От служител към служител“ изнесе пастир Теодор Опренов, председател на СЕБЦ и водач в Първа баптистка църква (София). Той проследи някои дълбоки и практични съвети от II Тим. 4:1-8, които апостол Павел дава на младия служител Тимотей, ръкоположен да служи в град Ефес.

След проповедта беше дадена думата на гости и приятели, които споделиха насърчителни думи за младия водач, спомени от общото им минало, както и

духовни препоръки за предстоящото поприще. В специално видео-обръщение предишният пастир на църквата Стойчо Апостолов отправи поздрав и пожелания. Последователно се изказаха Пейчо Мухтаров, Борислав Стефанов, Венцислав Стойков, Теодор Ангелов и Влади Райчинов. Сред водещите теми на всички поздравиха беше усещането за семейственост и сплотеност, задружност и заедност сред църковната общност на ХБЦ Младост. Очевидно е, че тази църква е в период, когато отваря нова страница в историята си, белязана от духовен подем, взаимно доверие, обновена визия и взаимоотношения на сродство и близост. Специален поздрав беше подготвен от децата в неделното училище към ХБЦ Младост.

За подготовка на ръкополагането четирима вярващи от църквата прочетоха библиейски текстове, свързани с отговорността на служителя. След това Ради и Плами Апостолови, заедно с голямия си син Тома, се изправиха пред цялото събрание и приеха благословение за новото служение. Църковната общност и новоръкоположеният пастир отделиха значимо време за молитва на посвещение. Официалната част на събранието завърши със споделена Господня трапеза. □

Фотографии: Влади Райчинов